



Tämän Suomen Musiikkikustantajat ry:n, Säveltäjät ja Sanoittajat Elvis ry:n sekä Suomen Säveltäjät ry:n yhteisesti hyväksymän näkemyksen tarkoituksena on luoda toimivat puitteet musiikin tekijän ja kustantajan sopimussuhteelle. Kyseessä on eräänlainen musiikkikustantamisen ohjenuora, jota noudattamalla osapuolet voivat ennalta ehkäistä monia sopimuksen sisällöstä ja tulkinnasta syntyviä erimielisyyksiä. Tarkoituksena on myös tarjota aineksia sovitteluratkaisun löytämiseen, jos erimielisyyksiä kaikesta huolimatta syntyy.

Ohje on ensisijaisesti tarkoitettu koskemaan sen allekirjoittamisen ja julkaisemisen jälkeen solmittavia kustannussopimuksia ja niiden perusteella syntyviä sopimussuhteita. Allekirjoittaneet osapuolet hyväksyvät sen, että ohjeen tekstiin vedotaan kiistoissa, jotka koskevat sen julkaisemisen jälkeen solmittuja kustannussopimuksia. Tällaiset sopimuskiistat pyritään ratkaisemaan osapuolten kesken, mutta tarvittaessa voidaan käyttää myös Teoston tarjoamaa sovittelumenettelyä.

Musiikin kustantaja- ja tekijäjärjestöjen yhteinen näkemys kustantamisesta on voimassa siihen saakka, kunnes sen tekstiä allekirjoittajien yhteisellä päätöksellä muutetaan tai yksi tai useampi allekirjoittajaosapuoli sanoutuu siitä kirjallisesti irti. Järjestöjen tavoitteena on kehittää yhteistä näkemystään jatkuvana prosessina sitä mukaa kuin kehittämisen tarvetta on.

MUSIIKINKUSTANTAMISEN HYVÄ KÄYTÄNTÖ

Musiikinkustantajan toimenkuva koostuu yhdistelmästä erilaisia velvoitteita, joiden sopimuksen mukainen täyttäminen puolestaan antaa kustantajalle tiettyjä taloudellisia oikeuksia.

Varsin pitkään kustantamisella tarkoitettiin pelkästään nuottien painattamista ja myymistä. Vähitellen, lähinnä äänen ja kuvan tallentamistekniikoiden kehittymisen myötä, kustantajan rooli on laajentunut kattamaan myös muuta musiikkiteosten levittämistä ja markkinointia sekä hallinnointia.

Tyypillisiä musiikinkustantajan toimia ja velvoitteita ovat mm.

- teoksen julkaiseminen ja levittäminen myytävänä ja/tai vuokrattavana nuottina
- teoksen saaminen tallennetuksi kaupalliselle äänitteelle (mekanisointi)
- teoksen saaminen tallennetuksi kuvaäänitteelle tai muun kuvan yhteyteen (synkronointi)
- teoksen kotimainen ja kansainvälinen markkinointi
- julkisten esitysten aikaansaaminen teokselle
- julkisten radiointien ja televisiointien aikaansaaminen teokselle.

Sopimuksella musiikkiteoksen kustantamisesta pyritään niin musiikin tekijöiden kuin kustantajankin taloudelliseen hyötyyn. Kustannussopimuksella määritellään tekijöiden kustantajalle luovuttamat oikeudet sekä kumpaakin osapuolta sitovat velvoitteet.

Kustannussopimuksen tekstisisällöstä esityksen tekee yleensä kustantaja, jonka tulee huolehtia siitä, että sopimuksen tekijäosapuoli ymmärtää sopimuksen tarkoituksen ja on tietoinen seurauksista, joihin hän allekirjoituksellaan sitoutuu, esimerkiksi sopimuksen voimassaoloajasta sekä esitys- ja tallentamiskorvausten osuuksista, jotka hän luovuttaa kustantajalle. Aloittaessaan yhteistyön uuden tekijän kanssa kustantaja voi myös suositella hänelle yhteydenottoa oman alansa tekijäjärjestöön (Suomen Säveltäjät ry, Säveltäjät ja Sanoittajat ELVIS ry) ennen sopimuksen allekirjoittamista.

Kustannussopimusta laadittaessa voidaan käyttää mallina Suomen Musiikkikustantajat ry:n, Suomen Säveltäjät ry:n ja Säveltäjät ja Sanoittajat ELVIS ry:n suosittamaa mallikustannussopimusta. Se tarjoaa luotettavan pohjan yksittäiselle tekijälle ja kustantajalle. Suosituksena on laatia kustannussopimukset tekijän äidinkielellä tai tekijän ja kustantajan yhteisesti sopimalla kielellä.

Hyvä kustannussopimus on sisällöltään yksityiskohtainen ja perustuu sopijapuolten todellisiin tarkoituksiin.

Vakava musiikki

Kustantajan tehtävät ja velvoitteet vaihtelevat sen mukaan, millaista musiikkia hän kustantaa. Vakavan musiikin tai taidemusiikin puolella teoksen elämä alkaa yleensä vasta, kun siitä on tehty esittäjien käyttöön soveltuva graafinen esitysmateriaali. Kustannustoiminta on siten joitakin poikkeuksia lukuun ottamatta voimakkaasti sidoksissa nuottiin, eikä kustantajan voida katsoa täyttäneen velvoitteitaan tekijää kohtaan, ellei teos

ole sovitusssa tai kohtuullisessa ajassa esittäjien käytettävissä riittävän laadukkaana nuottina tai esitysmateriaalina. Teoksen mahdolliset esitykset, nauhoitukset ja levytykset voivat toteutua vasta tämän prosessin jälkeen.

Kun nuotti on julkaistu, kustantajan tulee pitää se esittäjien saatavilla. Kustantajan perustoimintaan kuuluu nuottivaraston ylläpito, saatavilla olevien teosten luettelointi asiakkaille jaettavaan tai levitettävään myyntiluetteloon sekä teoskappaleiden markkinointi, jossa aktiivisin toiminta painottuu ensijulkaisun yhteyteen. Pitkään toimineilla kustantajilla saattaa toisaalta olla oikeudet tuhansiin teoksiin, joiden kaikkien mainitseminen myyntiluettelossa ei välttämättä ole tarkoituksenmukaista. Monia teoksia ei myynnin pysähdyttyä enää pidetä varastossa, vaan niistä säilytetään ainoastaan arkistokappaleet, joista nykyaikaisella tekniikalla voidaan nopeasti valmistaa myytäviä tai vuokrattavia nuottikappaleita.

Hyvä kustannuskäytäntö edellyttää, että kustantaja julkaisee nuotin sovitusssa ajassa ja että tekijällä tai tämän oikeudenomistajalla on oikeus vaatia teoksen julkaisemista uudelleen, mikäli se ei vaatimusta esitettäessä ole saatavilla. Tällöin kustantajan tulee joko toteuttaa oikeudenomistajan vaatimus tai neuvotella sopimuksen päättämisestä. Hyvän tavan mukaista on, että vaatimukseen reagoidaan kohtuullisen ajan kuluessa.

Edellä kuvatut menettelytavat soveltuvat myös sellaiseen kevyeen musiikkiin, jossa kustantajan keskeiseksi veloitteeksi on määritelty nuotin aikaan saaminen ja sen levittäminen.

Kevyt musiikki

Kevyessä musiikissa nuotin merkitys vaihtelee, mutta yleensä teos tulee tunnetuksi vasta, kun siitä on olemassa kaupallinen levytys. Kustantajan tehtävänä on saada tämä levytys aikaan. Kaupallinen levytys voi puolestaan synnyttää tarpeen valmistaa teoksesta yleisön tai ammattiesittäjien käyttöön soveltuva nuotti. Jos kustannussopimus on pitkäaikainen, kustantaja työskentelee sen hyväksi, että teokset leviävät myös uusien artistien, orkestereiden ja levy-yhtiöiden käyttöön. Tekijä voi myös pitää teoksensa kustantamattomana ja sopia sen levyttämisestä suoraan äänitetuottajayhtiön kanssa. Tällöin tekijänoikeuskorvaukset maksetaan kokonaisuudessaan tekijälle itselleen, joka toisaalta jää vaille kustantajan tarjoamia etuja ja palveluita.

Melodisen kevyen musiikin kaupallisessa hyödyntämisessä nuotilla voi olla suuri merkitys. Toisaalta on myös monia musiikin lajeja, joissa kaupallisesti levitettävälle nuotille ei ole tarvetta. Usein sitä ei tarvita edes levytystä tehtäessä. On myös musiikkia, jonka nuotintaminen on mahdotonta.

Jos kustannussopimuksen pääasiallisena tarkoituksena ja sisältönä on teoksen käytön edistäminen muulla tavalla kuin tekemällä siitä nuotti, on suositeltavaa kirjata sopimukseen, millainen asema teoksen nuotinnuksella on tekijän ja kustantajan sopimussuhteessa. Jos nuotin tekeminen teoksesta on mahdotonta tai epämielekkästä, tämä asia on syytä todeta.

Jos nuotintaminen on mahdollista mutta epämielekkästä eikä nuotin välittömästä tekemisestä sovita, on sopimuksessa syytä olla maininta siitä, onko kustantajalla myöhemmin oikeus nuotin valmistamiseen ja miten hän tällöin menettelee. Samoin sopimukseen on suositeltavaa kirjata, onko tekijällä ja millaisin edellytyksin oikeus vaatia

kustantajaa myöhemmin valmistamaan teoksesta nuotti. Tällöin on syytä sopia, miten tekijä tässä tilanteessa menettelee: miten hän ilmoittaa asiasta kustantajalle, minkä aineiston hän luovuttaa, kuka vastaa nuotintamisen eri vaiheiden kustannuksista ja minkä ajan kuluessa kustantajan on täytettävä nuotintamisvelvoite.

Levy-yhtiöllä on markkinoinnin ja myynnin kautta usein kustantajaa suurempi kontakti musiikin kuluttajiin. Kustantaja toimii enemmän alan sisällä markkinoimalla musiikkia ammattilaisille, esimerkiksi juuri levy-yhtiöille. Jos kaupallisen äänitteen tuottamisesta ja teoksen kustantamisesta vastaa sama yhtiö tai läheisten omistussuhteiden kautta kiinteä yhtiöryhmä, on kustannussopimus pidettävä erillään levytys sopimuksesta. Omaa musiikkiaan levyttävälle tekijälle on selvítettävä, mistä kummassakin sopimuksessa on kysymys.

Hallinnointi

Kustantaja huolehtii tekijöiden niin halutessa uusien, aiemmin rekisteröimättömien teosten ja teosversioiden ilmoittamisesta paikallisiin tekijänoikeusseuroihin. Siltä osin, kuin hallinnointi ei kuulu tekijänoikeusseuroille, kustantaja myöntää kustannussopimuksen tai erillisen valtakirjan nojalla tekijän puolesta käyttöoikeuksia ja -lupia tämän teoksiin ja valvoo, että lupaehdot noudatetaan. Yhdessä tekijän kanssa kustantaja valvoo, ettei tekijän moraalisia oikeuksia loukata.

Kustantaja tilittää säännöllisesti tekijälle hänen kustannettujen teostensa käytöstä kertyneet rojalit ja muut korvaukset sekä huolehtii siitä, että kolmansilta osapuolilta saatavat korvaukset ja tilitykset tulevat asianmukaisesti maksetuiksi. Kustantajan tekijälle maksamiin tilityksiin tulee liittää riittävän yksityiskohtainen selvitys tilitysperusteista ja kustantajalla myynnissä olevien teoskappaleiden varastotilanteesta. Tekijällä on oikeus tutustua kustantajan kirjanpitoon ja tositteisiin omien kustannettujen teostensa osalta.

Helsingissä 14. päivänä huhtikuuta 1999

Suomen Musiikkikustantajat ry Suomen Säveltäjät ry Säveltäjät ja Sanoittajat Elvis ry

Raimo Henriksson

Mikko Heiniö

Juhani Leinonen

Pekka Sipilä

Tapio Tuomela

Martti Heikkilä